

DR. SZENDREI János – TÓTH Csaba

Budapest, 2013.
6. évfolyam 1. szám**ROMÁK ÉS KANADA, AVAGY INTERJÚ EGY MIGRÁNS MAGYARRAL**

Publikációnkban a cigányságot övező migráció problémaköréről, a témát egy Kanadába kivándorolt roma szemszögéből vizsgálva fogalmaztunk meg gondolatokat. Társadalmunk egyre nagyobb rétege hangoztatja, hogy idehaza nem tud boldogulni. Időről időre megjelennek olyan hírek, miszerint a magyarországi cigányság egy része is el kívánja hagyni Magyarországot. Ez utóbbi próbálkozások itt-hon és külföldön is rendszerint témát szolgáltatnak a napi sajtónak. Idehaza gazdasági ellehetetlenülés, fokozódó etnikai feszültségek. Külföldön szűkülő lehetőségek, éles kritikák. Meg nem oldódó gondok, fel nem oldott szembenállások. Hazájukat elhagyó emberek, majd csalódottan visszatérő tömegek. Mi pedig kívülállóként rendszerint a médiában megjelenő felszínes riportok, kiragadott hírek alapján ítélkezünk. De hogyan látja sorsának alakulását és döntéseinek mikéntjét egy hazánkból a tengerentúlra kivándorolt roma személy?

Publikációnkban egy ilyen személlyel készített interjú segítségével e kérdésre kaphat választ az olvasó.

In our publication we wrote our thoughts on the questions of the roma people's migration, from the side of a roma person, who moved to Canada. In our society more and more people say that the roma have no chance to succeed in our country. Time after time news crop up that one part of the roma people would like to leave Hungary as well. Their at temps usually make good topics for the national and the international daily press. At home the economic be comes unviable and the ethnictensions are increasing. Contract opportunities and strong critics come from abroad. There are problems with out solutions and we find unsolved conflicts. People leave their homeland and then the disappointed crowds return. We as outsiders make our conclusions after getting the superficial reports and selections news. But what does an emigrated roma person think about his life and how is he explaining his decisions?

In our publication you can find the answers about these questions.

„Megindult a magyar romák kanadai menekült áradata. Kanada nem kér a cigány „menekültekből”. Gyorsítva ítélkezik Kanada a magyar romák felett” — tudósítanak az ismert szalagcímek. Az elmúlt hónapok, évek történései. Magyarországi roma sorsok, drámák. Gazdasági ellehetetlenülés, fokozódó etnikai feszültségek. Hazájukat elhagyó emberek, majd csalódottan visszatérő tömegek. Külföldön is szűkülő lehetőségek, éles kritikák. Meg nem oldódó gondok, fel nem oldott szembenállások.

Itthon ezekről számol be a média. Ha pedig mást nem tapasztalunk, a híradásokban látottakon túl egyebet nem is igazán tudunk a migrációs létről. Felszínes, egyes elemeket kiragadott hírek alapján alkotunk véleményt, ítélkezünk. Közben pedig társadalmunk egyre nagyobb rétege hangoztatja, hogy idehaza nem tud boldogulni. A nyomor, a félelem és a kiábrándultság pedig mind többször generálja a döntést: más országban szeretnénk élni. Sok a megválaszolatlan kérdés, nagy az ismeretlentől való félelem, de a jobb élet reményében mégis egyre csak emelkedik a Magyarországról kivándorolni kívánók száma.

A migrációs igény a hazai cigány kisebbség körében is évek óta napirenden van. Az egyébként a rendvédelem területén dolgozó, biztonságpolitikai tanulmányokat folytatott és a roma etnikum magyarországi helyzetét kutató szerzők fontosnak találták, hogy közelebről is bemutassák a legnagyobb haza kisebbség migrációs létét. Célul tűztük ki, hogy az olvasót az életből merített példákkal, gyakorlatias oldaláról ismertessük meg a romák kanadai kivándorlásának min-

DR. SZENDREI János – TÓTH Csaba

Budapest, 2013.
6. évfolyam 1. szám

dennapjaival. Ehhez egy a hazánkból maga is a tengerentúlra kivándorolt, roma származású személyt kértünk segítségül, hogy élményeit, tapasztalatait interjú formájában ossza meg velünk. Egykor még az egyik rendészeti szervnél dolgozó riportalanyukkal¹ a szerzők 2005-ben ismerkedtek meg. Ebben az időben vetődött fel, hogy a roma származású rendőrök, pénzügyőrök, tűzoltók és büntetés végrehajtásban dolgozók esetlegesen egy társadalmi szervezet létrehozásával is segítik a roma fiatalok rendőri pályára irányítását. Szolgálati feladatainak ellátása mellett így riportalanyunk tevékenyen részt vett a Roma Rendőrök Országos Egyesülete létrehozásában, amely a cigányság és a rendőrök közötti, alárendeltségi- és függelmi viszonyok nélküli párbeszéd megvalósítását és a roma fiatalok életminőségének javítását, esetlegesen a rendészeti pályára történő irányításukat tűzte ki céljául. Az elmúlt évek viszont egykori kollégánkat elsodorták Magyarországról, korábbi életét hátra hagyva riportalanyunk családjával együtt a tengeren túlra költözött. Kérdéseinket most hozzá intézzük:

Mikor kértél menekült kérelmet Kanadában? Hogy indultál neki ennek a hosszú útnak? Melyek voltak azok az okok, amelyek miatt elhagytad Magyarországot?

Családommal együtt idestova 3 éve érkezünk Kanadába és ekkor kértem a menekült státuszt. Magyarországon minden értékünket eladtuk, korábbi életünk javait pénzzé tettük és ebből az anyagi forrásból utaztunk ki. Az okokat pedig végig gondolva, tulajdonképpen a családomat és saját magamat ért diszkrimináció és kirekesztés miatt gondolkodtunk el már jóval a kiutazást megelőzően, hogy hátrahagyjuk Magyarországot. Sok kicsi, apró momentum történt 2010-ig, amelyek összeadódva egyszer csak elérték azt a szintet, amikor családommal együtt úgy gondoltuk, hogy Magyarország már élehetlenné vált számunkra.

Említenél pár példát a teljesség igénye nélkül?

Tudod, még mindig nagyon nehéz ezekről beszélni, mivel a hazai események még mindig nagyon bennünk élnek és mai napig meghatározó fájó pontjai életünknek. Ezért csak pár felsorolást tennék, ami egy kicsit sablonosnak tűnhet, de ránk nézve igaznak bizonyult. Először is a munkahelyemen származásom miatt hátrányok értek, végzettségem és szakmai tapasztalatom ellenére nem jutottam előbbre. Másik szempont volt azon anyagi értelemben vett ellehetetlenülés, magáncsőd, amit az állam sehogyan sem kezelt. Nem utolsó sorban pedig gyermekeim iskolai szegregációja szerepelt azon indokok között, amelyek összessége miatt végül is az ország elhagyása mellett döntöttünk.

Milyen célokkal indultál Kanadába? Mi valósult meg eddig?

Kanadába letelepedni jöttünk, így célunk egyértelműen az állampolgárság megszerzése. Gyermekeim itt járnak iskolába, mára tökéletesen megtanultak angolul. A gyerekek hosszú távú jövője a tét, ezért menekültügyi kérelmünk pozitív elbírálásában bízunk.

Kaptál-e segítséget, információt a kiutazás előtt a már kint élő romáktól?

A kiutazásunk tervezésekor bizony nagyon jól jött volna bárki kint élő roma ismeretsége, hogy kellő ismerettel felvértezve lépjünk a választott új hazánk földjére. De sajnos előzetesen a kiutazással és menekültügyi eljárással kapcsolatosan csak az internetről tudtunk tájékozódni.²

¹ Szerzők: mivel folyamatban van a Kanadai menekült kérelmének elbírálása riportalanyuknak, a riport megjelenését engedélyezte, de nevének elhallgatását kérte.

² Szerzők: menekültügyvel kapcsolatos információk megtalálhatók az alábbi honlapokon: <http://www.canadainternational.gc.ca/hungary-hongrie/contact-contactez.aspx?lang=hun&view=d>, <http://www.canadainternational.gc.ca/austria-autriche/index.aspx?view=d>, <http://www.irb-cisr.gc.ca/Eng/Pages/index.aspx>, <http://www.irb-cisr.gc.ca/Eng/Pages/index.aspx>

DR. SZENDREI János – TÓTH Csaba

Budapest, 2013.
6. évfolyam 1. szám**Milyen szinten tartotok kapcsolatot más Magyarországról menekült kérelmet beadott romákkal?**

A Magyarországról menekült romákra jellemző, hogy mindenki a saját maga problémájával van elfoglalva, így az igazat megvallva mélyebb kapcsolatok nem tudunk ki alakítani.

A kanadai hivatalos szervektől szerzett információkat azért megosztották veletek a már előbb kérkezettek, vagy mindenki csak a saját maga dolgait rendezzi?

Az előttünk érkező magyarországi romáktól Kanadába érve a letelepedéssel, eljárással kapcsolatosan már nagyon sok információt kaptunk. De az is hozzá tartozik az igazsághoz, hogy ezen információk nagy része sajnos nem volt valós vagy csak rész igazságot tartalmazott, ezért javarészt nem volt használható. De azért akadtak kivételek is: a szociális ellátással igénybe vehető ügynevezett ételbankokkal kapcsolatos információk például hasznosnak bizonyultak. Az ügyvédünk által adott tájékoztatók is nagy segítséget nyújtottak a kanadai bürokratikus rendszerben — szociális ellátás menekült kérelemmel kapcsolatos beadványok, lakhatás kapcsolatos ügyekben — valóeligazodást illetően.

Milyen „procedúrán” kellett átesni a menekült kérelem beadásakor? A hivatalos eljárások mikor és hol történnek?

A Kanadai hatóság embereivel először a müncheni repülőtéren találkoztunk. A németországi átszállásnál a hatóságok ügynevezett „előszűrést” végeztek, ami tudomásom szerint minden Kanadába tartó járaton létezik. Az efféle „előszűrésen” a tisztviselők azt vizsgálják, hogy adott esetben ki felel-e meg a belépési követelményeknek, például: meddig érvényes az útlevéle, van-e meghívólevele vagy turistaként érkezik. Ha valaki csak sima turistaként utazik, akkor van-e elég pénze, van-e szálloda foglalása stb.

A menekült státusz iránti kérelmünket megérkezésünkkor a repülőtéren adtuk be. Ott helyben intéztek mindent, egy tisztviselő tárgyalt velünk, felvette az adatainkat, fotót készített, ujjlenyomatot és DNS mintát vett, kiállították az ügynevezett ID igazolványt. Ez utóbbi irat tulajdonképpen olyan egy igazoló lap, amely segítségével szociális támogatásokat lehet igényelni. Érkezésünket követően egy köteg űrlapot kaptunk, amelyet 28 napon belül ki kell tölteni. Ezek összefoglaló neve Personal Information Form (PIF). A PIF benyújtása után várni kellett, ameddig kítűzik a meghallgatásunk időpontját. A meghallgatásokat az Immigration and Refugee Board of Canada nevű testület bonyolította, ez a magyarországi bíróságokhoz hasonló szervezet.

Menekültügyi eljárást egyébként az egyes bevándorlási irodákban is lehetett kezdeményezni, amelyek neve: Immigration and Refugee Board. Az eljárás itt annyiban volt más, hogy ott a menekültnek először időpontot kellett kérnie, ami egy-két hét, de akár két hónap is lehetett. Az eljárás menete tehát lényegében ugyanaz volt, a kérelmezők száma viszont nagyban befolyásolta az eljárás lefolytatásának idejét.

A menekültügyi eljárás folyamán kellett-e orvosi vizsgálaton részt venni?

Igen, vannak kötelező orvosi vizsgálatok, amelyeket a kérelem benyújtásától számított 30 napon belül el kellett végezni. Már a repülőtéren kaptunk egy listát azon orvosi rendelőkéről, ahol elvégzik a vérvételt és a tüdőszűrést. Ha a kérelmezőnek egyéb betegsége van, arról igazolást kell benyújtani vagy további vizsgálatokra küldik az embert.

Vannak Kanadában civil szervezetek, amelyek segítik a bevándorlókat, menekülteket?

Torontóban kettő „clubról” tudok, akik segítik a menekült romákat. Az egyik letelepedést segítő szervezet a Culture Link³ nevű, a másik pedig a Gina Rob a Csanyi által vezetett Roma Community Centre⁴ szervezet. Mind a két helyen szociális munkások dolgoznak, akik segítséget nyújtanak a letelepedni kívánóknak.

³szervezők: bővebben az alábbi webcímen : <http://www.culturelink.ca/index.php/hungarian>

⁴szervezők: bővebben az alábbi webcímen: <http://www.romatoronto.org/>

DR. SZENDREI János – TÓTH Csaba

Budapest, 2013.
6. évfolyam 1. szám**Jogilag most Kanadában mi is a státuszod? Mitől lettél migráns?**

Nem kerültünk egyből a kérelem benyújtásakor menekült státuszba. A bíróság döntésig csak menekült kérelmezők vagyunk. Reméljük, hogy ez a döntés számunkra pozitív lesz, és a családommal megkapjuk a menekült státuszt.

Milyen támogatást kaptok a kanadai államtól?

Lakhatási és szociális ellátással kapcsolatos ügyeket az Ontario Work irodájában lehet intézni. Ez talán a magyarországi munkaügyi központok és az önkormányzati ügyfélirodák egy keverékének felel meg.

A kanadai rendszer viszont nem engedi meg, hogy utcára kerülj. Ha nincs pénzed, de családos ember vagy, az állam egy magyarországi jó minőségű panzió szintjének megfelelő szállást ad, napi 4 vagy 5 étkezéssel. Ezek az úgynevezett shelterek. Ha egyedül élő vagy, akkor csak szobát kapsz, amit akár másik 10-20 emberrel is meg kell osztanod.

Anyagi támogatások leginkább attól függenek, hogy hány menekült státuszt kérő család hány fős. A patronálás két főre 584 dollár lakhatási és 448 dollár étkezési támogatást jelent. Két felnőtt és két gyermekes család esetén ugyanez a támogatás lakhatási része 688 dollár, az étkezés a felnőtteknek 448 dollár, két gyereknek pedig további 426 dollár. Amikor mi kijöttünk, a „startpénz”családonként 1.500 kanadai dollár volt. Most nem tudom, hogy mekkora ez az összeg. A segélyeket postai csekken vagy saját bankszámlára lehet megkapni. Mi például ebből fizetjük ki a lakásbérletet.

Ezeket túl igény be lehet venni a már említett élelmiszerbankokat, amit itt food-bank-nak hívnak. Igénybe vételükhöz lakcímmel kell rendelkezni, szükséges a bevándorlási hivataltól kapott igazolvány (ID kártya) és egy Ontario Work nevű csekk, amin a segély összege fel van tüntetve. Egy élelmiszerbankot a regisztrációt követően általában havonta egyszer lehet igénybe venni, de lehetőség van rá, hogy a város összes élelmiszerbankjában regisztráld magad. A food-bank-ok általában alapvető élelmiszereket osztanak, de nagyon változó a kínálatuk. Az élelmiszerbankokon kívül bútorbankok is vannak, ahol nem a legmodernebb, de még bőven használható bútorokat lehet beszerezni.

Megérkezésünk után a Le galaid-re is beadtuk a kérelmünket. Ez utóbbi azért fontos, mert az állam a bevándorlók részére egyes ügyek rendezésére még akár ingyen ügyvédet is biztosít. Tudomásom szerint viszont a Le galaid nem jár alanyi jogon és nem is adják meg mindenkinek.

Úgy tudjuk, hogy a segélyek igénylése esetén valamilyen mértékig kötelező nyelvi képzésen részt venni. Ez fedi a valóságot?

Igen, ez valóban így van. A kanadai államnak a segélyezésért cserébe csak ez az egy elvárása van. A menekültügyi eljárásban résztvevő romáknak, így nekünk is kötelező a támogatásért cserébe iskolába járni. Gyerekeknek ez az életkornak megfelelő iskolát, a felnőtteknek nyelviskolát jelent. Jelenleg mi egy úgynevezett ESL nyelviskolába járunk, amit teljes egészében a kanadai állam fizet. Ha viszont az iskolába járást önhibánkból elmulasztanánk, akkor azt bizony a mindennemű támogatásuk bánhatja.

Mit tudhatunk meg a munkavállalás lehetőségeiről?

Ha találtam munkát, akkor azt az Ontario Works irodába kell bejelenteni. A szociális segély mértéke ekkor már attól függ, hogy hány órás munkát végzek. Négy órás munkánál a segély teljes összege megmarad. Viszont, ha teljes munkaidőben dolgozom, akkor a fenti hivatal vizsgálja meg, hogy mennyi az egy főre jutó jövedelem. Ha az egy főre jutó kereset túlmegy egy szinten, akkor megvonhatják a segélyt. Ha a hatóságok esetleg a segély megvonásáról döntenek, még akkor is jár a patronálás egészen addig, amíg az első fizetést meg nem kapom.

DR. SZENDREI János – TÓTH Csaba

Budapest, 2013.
6. évfolyam 1. szám**Általánosságban hogyan jellemeznéd a Magyarországról menekült státuszkérők helyzetét Kanadában?**

A helyzet nagyon változó, mivel az állami támogatások tartományonként eltérnek. Amennyiben a menekültstátuszt kérő családnak csupán a segélyből kell megélni, akkor nagyon nehéz az élet itt is. Azonban ha a családból csupán egy személy már dolgozik és még a segélyt is jár, akkor az a jövedelem már a magyar közép szint felel meg.

Kanyarodjunk kicsit el az anyagiaktól. Véleményed szerint miben és mennyiben tér el a kanadai és a magyar emberek (társadalom) romákhoz történő hozzáállása?

Az átlag kanadai még soha hallott Magyarországról, legtöbbször azt sem tudják, hogy ilyen ország egyáltalán létezik. A cigány szó sem is ismerik erre felé. Kanada egy multikulturális ország, amelyben békésen megférnek különböző kultúrák. Itt mindegy, hogy milyen származású vagy, itt valamilyen szinten mindenki „bevándorló”. Például a minap láttam egy olyan rendőrt, akinek rendőrlévejével díszített turbán volt a fején. Tisztára, mintha Indiában lettem volna. Meg többször láttam arab fejkendő nőket autóbust vezetni. Az ilyen jelenségek Magyarországon elképzelhetetlenek.

Kanada társadalompolitikája leginkább attól különbözik a Magyarországitól, hogy itt nincsenek különösebb integrációs törekvések, mert itt mindenki egyforma. Ismeretlen maga a fogalom, hogy valakit fel kell zárkóztatni. Magyarországgal ellentétben itt szigorú törvények védenek mindenkit. Kanadában nem azért nem vesznek fel egy munkahelyre, mert roma származású vagy, hanem mert nincs elég tapasztalatod az adott munkához vagy, mert nem beszélsz elég jól angolul. Így már lehet érteni a különbséget!

Az interjút egy eléggé összetett kérdéssel zárnánk. Megítélésed szerint a megváltozott kanadai menekültpolitika által elutasított „refugee” kérelmek valóban többségében alaptalanok vagy inkább a kanadai kormány anyagi megfontolásból változtatott korábbi politikáján? Valóban olyan a helyzet ma Magyarországon, hogy egy fél ezer éve jelen lévő nemzetiségnek már menekülni kell vagy „csak” a jobb életminőség reményében kérnek sokan menekült státuszt?

Ez egy nagyon nehéz kérdés. Nem hiszem, hogy a roma menekült kérelmek alaptalanok lennének. Úgy gondolom, hogy a kérelmezők a feltétlen szükséges dokumentumokon kívül gyakran olyan háttér információkat hozzá raknak történetükhöz, amelyek nem teljesen fedik a valóságot.

Ezek mellett természetesen a jobb életminőség reménye is nagy szerepet játszhat a kérelmezők egy részénél. Magyarországon sajnos egyáltalán nem láttam olyan programokat, amelyekkel a cigányoknak a munkához jutását, anyagi biztonságuk megteremtését megteremtenék. A kanadai kormány véleményem szerint főleg azért változtatta meg a menekült politikáját, mert a kérelmezők nagyon nagy része nem várta meg a menekültügyi tárgyalásuk lezárását, hanem egy idő után szó nélkül visszaköltöztek Magyarországra.

Köszönjük, hogy megosztottad velünk élményeidet és gondolataidat. Sok sikert kívánunk az életben Neked és családnak egyaránt!

Itthon pedig továbbra is maradnak a szalagcímek: „A visszaélések elkerülése végett Kanada menekültügyi rendszere megváltozott. Elfogadták a drákói menekülttörvényt Kanadában. Vége a magyar romák kanadai áradatának.” Kanadában két hónapja van érvényben az úgynevezett C-31-es kódszámú bevándorlási törvény, amely hatására 2012 december és 2013 február hónapok közötti időben a tavalyi év azonos szakaszához képest csaknem hetven százalékkal kevesebben kértek bevándorlási engedélyt az észak-amerikai országba. 2012. év decemberében összesen hét magyar kért menekültstátuszt a kanadai reptereken, amely 98 százalékos visszaesést jelent a 2011. decemberi 412 főhöz képest. Kanada bevándorlásügyi minisztere a hazai sajtó beszámolóit szerint páratlan sikerként ünnepli a változást, mivel a to-

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DR. SZENDREI János – TÓTH Csaba

Budapest, 2013.
6. évfolyam 1. szám

rontói kormány így megtakaríthatja és másra fordíthatja a korábbiakban a menekültekre, így a Magyarországról érkezetekre is kiadott költségvetési milliókat.⁵

A menekültügyi kérelem elbírálásának határideje 45 napra rövidült le, így amíg a hatóságok maradásról vagy kiutasításról döntenek, az állam jóval kevesebb pénzt költ a menekültekre. Ez idő alatt pedig már nem járnak azok a riportból is megismert szolgáltatások a menedékkérőknek, melyeket a törvénymódosítás előtt automatikusan megkaptak. A kanadai hatóságok 2012. december 15-én életbe lépő rendelkezései szerint Magyarország is bekerült azon 27 ország közé, amelyet a tengeren túli állam „biztonságosnak” minősített. A listát idén már további 8 állammal bővítették. Érdekesség, hogy míg Magyarország az elsők között került be a biztonságos demokratikus jogállamok közé, addig Románia és Bulgária továbbra sem szerepel azon országok között, ahol a kanadai kormány véleménye alapján az emberi jogok maradéktalanul tiszteletben vannak tartva és az embereket etnikai hovatartozásuk vagy vallásuk miatt nem éri hátrányos megkülönböztetés.

2013 januárjában már azt tapasztalhattuk, hogy Kanada magyarországi nagykövetsége a tengeren túli ország új menekültügyi rendszerét bemutató kampányt indított el Miskolcon, amely keretében plakátokon, újság- és rádiós hirdetésekben mutatják be az idei évben bekövetkezett átalakulást. A változás tehát végbement, a hazai migrációt kiváltó okok pedig maradtak, sőt tovább súlyosbodtak. A Kanadából visszatérők közül, akik a kiutazás előtt megváltak bérlakásaiktól, másokra aligha számíthatnak. De nem csak a lakhatás, hanem a segélyezés kapcsán sem reménykedhetnek túl sok jóban a visszatérők, akikkel szemben a hazai rendészeti hatóságok várhatóan növelni fogják ellenőrzéseik számát.

Kulcsszavak: roma, migráció, Kanada, etnikai feszültségek, szűkülő lehetőségek

Keywords: roma, migration, Canada, ethnic tensions, contract opportunities

⁵Fábián Tamás (2013.): Lemondtak Kanadáról a magyar cigányok.
<http://www.origo.hu/itthon/20130226-a-kanadai-bevandorlasi-torveny-szigoritasanak-hatasa-a-magyar-romakra.html> (Letöltve: 2013.02.27.)